De Molenvriend

nr. 83

Molenvrienden Land van Cuijk

VERENIGING MOLENVRIENDEN LAND VAN CUIJK

Molenvereniging in het Land van Cuijk en omstreken
www.molenvrienden.nl

BESTUUR

VOORZITTER	Harm van Es	Floralaan 50
	Tel. 0485-578613	5831 TA BOXMEER
SECRETARIS	Walter Cornelissen	Park 8
	Tel. 0485-478818	5446 PH WANROIJ
	E-mail: molenvrienden@home.nl	
PENNINGMEESTER	Rob Snel	Chopinstraat 33
	Tel. 024-3582526	6584 EJ MOLENHOEK
BESTUURSLEDEN	Peter Pouwels	Vijverweg 6
	Tel. 024-3974266	6562 ZL GROESBEEK
	Mari Goossens	D. Boutsstraat 25
	Tel. 0485-573815	5831 VN BOXMEER

REKENINGNUMMER: 16.89.81.858 *onder vermelding adres penningmeester*

MOLENARCHIEF LAND VAN CUIJK *Het regionale molenarchief is ondergebracht in molen "De Vooruitgang" te Oeffelt. Inlichtingen bij Rob Snel.*

Het werk van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk wordt mede mogelijk gemaakt door:
Beijk Molenbouw bv, Afferden (L)
Van Haren Installaties bv, Cuijk
Molensteenmakerij Hans Titulaer, Plasmolen
Nabuurs Transport bv, Haps
Bol Accountants Boxmeer
Havens Diervoeders, Maashees
Elektro Technisch Buro Nabuurs bv, Boxmeer

Colofon

DE MOLENVRIEND 83, jaargang 29, nummer 3, oktober 2013
Lijfblad van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk, opgericht 18 januari 1985.
De Molenvriend wordt gratis toegezonden aan de leden van de vereniging. De contributie hiervoor is minimaal € 15,--. Aanmelden als lid kan bij de secretaris of via de website www.molenvrienden.nl. De Molenvriend is een advertentiemedium. Prijs losse nummers € 1,50.
ISSN 1384 8526

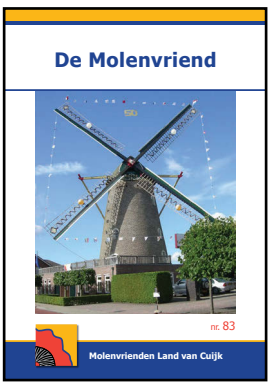

REDACTIE *Mari Goossens* *Marko Sturm*
Paul Verheijen

REDACTIEADRES *D. Boutsstraat 25* *5831 VN BOXMEER*
e-mail: mjfagoossens01@hetnet.nl
De Erica 2 *5831 RX BOXMEER*
e-mail: j.m.sturm@alumnus.utwente.nl

VERDER WERKTE(N) MEE *Petro Boon, Sabine Hillebrecht, Peter Pouwels, Jos Vesters*

ILLUSTRATIES *Petro Boon, Walter Cornelissen, Mari Goossens, Frank Heeren, Ludger Pauls, Peter Pouwels, Marko Sturm*

VOORPAGINA *Molen "De Reus" te Gennep versierd ter gelegenheid van het 50-jarig huwelijk van Jan en Mariet Coopmans*

In dit nummer

pagina 2	**Colofon**
pagina 3	**In dit nummer**
	Van de redactie
pagina 4	**Mededelingen van het bestuur**
	In memoriam – Cor van Iersel
pagina 5	**100 jaar Vooruitgang**
	verslag van de viering van dit molenjubileum
	door: Petro Boon
pagina 6	**Bezoek molens Schiedam**
	door: Jos Vesters
pagina 7	**Roskarnmolen Overasselt**
	geschiedenis van karnmolens en beschrijving van de restanten van een oude roskarnmolen in Overasselt
	door: Peter Pouwels
pagina 12	**Von Korn zu Mehl**
	beschrijving van een lesprogramma op de molen van Varel (Ost-Friesland)
	door: Marko Sturm
pagina 14	**Molenpoëzie**
pagina 15	**Aan de licht**
	een molenaarster stelt zich voor...
	door: Sabine Hillebrecht
pagina 16	**Molens in de regio**
	door: Mari Goossens en Marko Sturm

Van de redactie

Op de voorkant van deze Molenvriend een foto van een feestelijk versierde molen "De Reus" te Gennep. Jan en Mariet Coopmans, eigenaar van deze molen, vierden hun 50-jarig huwelijksfeest. Een goede reden om hier aandacht aan te besteden. Op de achterkant van de Molenvriend ook foto's van een feestelijke gebeurtenis. Molen "De Vooruitgang" te Oeffelt vierde zijn 100-jarige bestaan. De stichting Molens van de gemeente Boxmeer had een groot feest georganiseerd, waarover verslag in het begin van dit nummer.

Onder onze lezers zijn vast molenexperts die al eerder van karnmolens gehoord hebben. Maar, wist u dat er in Overasselt nog een restant staat van een roskarnmolen? Peter Pouwels geeft een uitgebreide beschrijving van de geschiedenis van deze karnmolen in het bijzonder en ook van karnmolens in het algemeen.

Tot slot ontbreken natuurlijk de vaste rubrieken ook niet in deze uitgave. Aan de bijdrages voor "Molens in de regio" te zien, was het een periode met veel activiteiten. Nu de herfst begonnen is, zal het wel weer rustiger worden wat betreft molenbezoek.

Hopelijk kunnen we rond de jaarwisseling de volgende Molenvriend laten verschijnen.

de redactie

Mededelingen van het bestuur

Als u dit leest hebben we een zeer geslaagd 100-jarig bestaan van de "De Vooruitgang" in Oeffelt gevierd. Deze twee dagen (7 en 8 september) waren voor de betrokken molenaars en andere organisatoren vermoeiend maar wel zeer geslaagd. En de BBQ op zaterdag 7 sept. waarbij onze leden en ook de oud-leerlingen van Theo en John waren uitgenodigd was met ruim 40 mee-eters een goed bezochte en zeer sfeervolle activiteit. D'n Buurman in Oeffelt is een locatie die we zeker niet moeten vergeten.

Inmiddels hebben we als bestuur de eerste vergadering na de vakantie weer gehad, er zijn een aantal lopende zaken aan de orde geweest, taakverdeling, PR met o.a. de website.

Ook is er gesproken over de molenaarsvergadering. Deze is gepland op 5 november en als onderwerp is gekozen: BHV of misschien moet ik zeggen "eerste hulp voor molenaars"
Marion van Driel komt ons hier verder over bijpraten. Meer details volgen.

Ons bereikt het bericht van overlijden van Dhr. J. van Riet uit Horst (lid no. 150) en van Cor van Iersel, die zich verscheidene jaren inzette voor de Jan van Cuijk.

Harm van Es
voorzitter

In memoriam

Op 20 augustus 2013 hebben we na een kort maar hevig ziekbed toch nog geheel onverwachts, in de leeftijd van 72 jaar, afscheid moeten nemen van

Cor van Iersel

Cor is voor vele in de molenwereld geen onbekende, ondanks dat hij geen molenaar was, was hij zeer betrokken bij de Cuijkse korenmolen de Jan van Cuijk. Na zijn pensionering heeft Cor zich jarenlang ingezet voor de molen. Hij was nauw betrokken bij het tot stand komen van de molenstichting Jan van Cuijk, de zeilenactie in 2007 en de herinrichting van het molenterrein. Ook heeft hij zich ingezet voor de molenbiotoop van de Cuijkse molen. Dit heeft er toe geleid dat de gemeente Cuijk in 2010 de Evert Smit Biotoopprijs hiervoor in ontvangst mocht nemen. Cor was ook jarenlang de spil in de molenwinkel en hij beheerde de financiële zaken van de molenstichting.
Jammer genoeg heeft Cor vier jaar geleden een herseninfarct gekregen en heeft hij zijn activiteiten rondom de molen en als voorzitter van de wijkraad van Padbroek moeten beëindigen. Wel kwam hij nog regelmatig op zaterdag even een kopje koffie drinken op de molen.
Zijn gezondheid en geheugen lieten hem steeds meer in de steek, iets waar hij moeilijk mee kon omgaan.
Wij verliezen in Cor een gedreven persoon voor de Cuijkse gemeenschap. Voor al zijn inzet kreeg hij tijdens de molenfeesten in 2010 nog een koninklijke onderscheiding uitgereikt.
Moge hij rusten in vrede.

Bij overname van artikelen en/of foto's, auteur en eventuele bron(nen) vermelden. Tevens hiervan melding maken bij de uitgeefster of redactie van dit blad.

De redactie stelt zich niet aansprakelijk voor eventueel gemaakte fouten of anderszins ontstane ongemakken.

100 jaar Vooruitgang

In het weekend van 7 en 8 september hebben we het 100-jarig bestaan van molen de Vooruitgang in Oeffelt gevierd. Dankzij de inzet van veel vrijwilligers en de grote belangstelling van bezoekers, en niet in de laatste plaats de medewerking van het weer, is het een zeer geslaagd weekend geworden.

De voorbereidingen zijn al in het vroege voorjaar begonnen. Het organisatiecomité bestond uit de molenaars Theo en John en Jacqueline van Bergen van de Stichting Molens Boxmeer en werd verder bevolkt door leerlingen en oud leerlingen. Maar de aanloop naar het eeuwfeest is al een jaar eerder genomen. In de zomer van 2012 is al begonnen met de installatie van het zo lang gewenste toilet. En in de winter van 2012-2013 zijn onder andere de staart en schoren vervangen door Coppes en is de molen weer keurig in de verf gezet. Zo was de molen zelf al vroeg klaar voor het eeuwfeest. Nu moest het comité aan de slag. We hebben ons eerst voor de zekerheid verdiept in de juistheid van de datum. Ergens na de oogst van 1913 zou de molen in gebruik zijn genomen volgens de overlevering. Om ook op voldoende belangstelling te kunnen rekenen is besloten het eeuwfeest in het eerste weekend van september te houden.
Vervolgens hebben we volop gebrainstormd over de invulling van het weekend. Het moest vooral ook voor de inwoners van Oeffelt een aantrekkelijk programma worden. Want dat geeft immers de grootste kans op een redelijke belangstelling. Daarbij is een goed draagvlak voor de molen in de directe omgeving van groot belang. Dankzij een goede samenwerking met de dorpsraad is dit prima gelukt. Uiteindelijk werden het twee zeer verschillende programma's op zaterdag en zondag, waarover later meer.
Al snel ontstond het idee om onderin de molen een historische expositie op te stellen. Ook leek het ons leuk om een jubileumblad samen te stellen in een vergelijkbare vorm als de Molenvriend. Beide ideeën leidden tot een enorme hoeveelheid graaf- en spitwerk in oude documentatie. Een interessant maar tijdrovend karwei. Om alle geplande activiteiten mogelijk te maken was er ook geld nodig. Er werd een sponsoractie gestart om een bijdrage te vragen aan bedrijven uit Oeffelt en omgeving. Tot slot moest de molen ook nog opgeruimd en netjes gemaakt worden. De meeste molenaars kunnen zich voorstellen wat dat betekent. Dit is zeer grondig aangepakt: ooit een korenmolen van kap tot invaart met een stofzuiger schoongemaakt? Nu kon het feest beginnen.

Zaterdag was de molen open van 11 tot 17 uur. De weg naar de molen werd gemarkeerd door honderden fleurig gekleurde kleine molentjes die de kinderen van basisschool het Telraam uit Oeffelt hadden gemaakt. Het betrekken van de basisschool bleek een zeer goed idee van Jacqueline van Bergen. De kinderen hadden feestelijke molentjes gemaakt. Doordat ze deze aan hun ouders wilden laten zien, kwamen ze in de loop van het weekend massaal naar de molen. Tegelijkertijd werd dan ook de echte molen ook bezocht. Op het terrein vóór de molen werden oude ambachten gedemonstreerd. Een klompenmaker, een tingieter, een mandenvlechter, de imkers van de Vilt en een orgelman verzorgden samen een leuke ambachtelijke sfeer. In de molen lieten de molenaarsvrouwen staaltjes van hun huisvlijt zien, zoals quilten, kaarten maken en schilderen.
Voor het officiële gedeelte zorgden de burgemeester en wethouder van Boxmeer, samen met de pastoor van Oeffelt. Voorafgegaan door Gilde "Salvator Mundi" en begeleid door fanfare "Vriendenkring", beide uit Oeffelt, trok een hele delegatie met de molenaars,

het bestuur van der Molenstichting en bovenstaande hoogwaardigheidsbeklederes, van het oude gemeentehuis van Oeffelt naar de molen. De provinciale weg werd voor de gelegenheid tijdelijk afgesloten. En dat allemaal ter ere van de 100-jarige.
Burgemeester Van Soest en Thieu van Rijssel, secretaris van de molenstichting, hielden een korte toespraak. Daarna hees de burgemeester de vlag als officiële handeling. Voor de gelegenheid was de vlaggenmast bovenop de bovenstaande wiek aangebracht. Dus dat was nog een hele hijs voor de burgemeester. Maar onder begeleiding van de fanfare die het Wilhelmus speelde kreeg hij de vlag in top. Daarna lieten de vendeliers hun kunsten zien "voor koning,vaderland en molen".
Vervolgens was de molen weer open voor bezoek. Molenaars, leerlingen en oud leerlingen hebben veel belangstellenden tekst en uitleg gegeven.
Zaterdagavond was er een gezellige barbecue van onze vereniging de molenvrienden bij d'n Buurman in Oeffelt. Enkele oud-leerlingen die niet in onze regio actief zijn waren ook van de partij.

Zondag deden we het nog eens dunnetjes over. De molen was weer de hele dag open voor publiek. Deze dag waren er een paar optredens op het terrein vóór de molen. Het smartlappenkoor uit Oeffelt liet zijn repertoire horen. En het karrenspel uit Oploo speelde een leuke klucht. En de molen was opnieuw het stralend middelpunt van de feestvreugde. Opnieuw hebben veel mensen de molen bezocht.

Al met al kunnen we terugkijken op een zeer geslaagd weekend. Langs deze weg willen we alle mensen, die op welke wijze dan ook een bijdrage geleverd hebben aan het welslagen van dit eeuwfeest, hartelijk bedanken.

namens het organisatiecomité
Petro Boon

Bezoek molens Schiedam

Na al 27 jaar op nog geen 20 meter van de molen Luctor et Emergo te wonen heeft bij mij uiteindelijk het molenvirus toegeslagen en sinds juni dit jaar ben ik begonnen met de opleiding tot vrijwillige molenaar. Omdat ik voor mijn werk nogal eens door het land rij, is dat voor mij een ideale gelegenheid om molens te bezoeken. Zo was ik 2 weken geleden in Schiedam en heb daar De Noordmolen en De Vrijheid bezocht.
In De Noord is een restaurant gevestigd en met zijn hoogte van 33.3 meter is dit de hoogste molen ter wereld. Het maalwerk is grotendeels intact.
Het bezoek aan De Vrijheid was veel interessanter. Molenaar Theo de Rooij is er de hele week actief met malen voor verschillende bakkers, en mout en rogge voor het Jenevermuseum. Hij maakt gebruik van 3 koppels maalstenen en bij gebrek aan wind heeft hij ook de mogelijkheid machinaal te malen (om aan zijn verplichtingen aan de afnemers te kunnen voldoen).
De Noord is een ronde stenen stellingmolen. Ik heb nog weinig molens bezocht en mijn referentie is de Luctor et Emergo. Een paar verschillen vallen aan de buitenkant meteen op, zoals het vangsysteem m.b.v. een wipstok die je uit de kap ziet steken terwijl de Luctor et Emergo een vangtrommel heeft. Ook het kruiwerk van De Noord is anders; geen kruilier maar een groot kruiwiel.
Binnen in de molen worden wel de nodige moderne technieken gebruikt om het graan, de mout en de rogge naar de zolders erboven en zo naar de maalstenen te brengen.

Er is een tijd geweest dat er wel 25 molens in de stad Schiedam stonden, waarbij de meeste daarvan graan maalden voor de branders die moutwijn stookten voor de jeneverindustrie. Om binnen de bebouwing voldoende wind te kunnen vangen groeiden ze uit tot de grootste molens ter wereld. Uit die tijd zijn er nog vijf molens over; De Walvisch, De Drie Koornbloemen, De Vrijheid, De Noord en De Palmboom.
Een van de Schiedamse molens die verdwenen was, is molen De Kameel (1715-1868). Eind 2008 is na een lange periode van voorbereiding de herbouw van deze molen gestart Na 2,5 jaar bouw is in 2011 op Nationale Molendag deze molen geopend.
Een buitenbeentje is molen De Nolet. Deze molen is gebouwd door Distilleerderij Nolet aan de Buitenhavenweg. Eigenlijk is het een windturbine die zichzelf volautomatisch op de wind draait. De enorme ruimte binnen de molen wordt gebruikt om relaties te ontvangen en bevat o.a. een lift, een lounge met bar en een bioscoop. Met zijn draaiende wieken vormt De Nolet een prachtige entree vanaf de Maas.

Jos Vesters

Roskarnmolen Overasselt

Aan de weg van Overasselt naar Grave staat net buiten de bebouwde kom een rosmolen. Sinds de boerderij eind 2011 is afgebroken, staat dit opvallende gebouwtje nu weer volop in de kijker. De voormalige rosmolen blijkt oorspronkelijk in gebruik te zijn geweest als karnmolen. Na als karnmolen dienst gedaan te hebben,krijgt het gebouw de functie van schuur en kippenhok. Dankzij het behoudende beleid van de vorige en huidige eigenaar, is behalve het achtkantige gebouw met rieten puntdak, ook nog een gedeelte van de aandrijving aanwezig.
Locatie: Schoonenburgseweg 19, Overasselt
Bouwjaar: circa 1840-1850
Verdwenen: 1917

Werking
De melk werd te romen gezet en de room werd de volgende dag gekarnd. Karnen is het bereiden van roomboter uit melk, die in de karnton werd gedaan. Dit gebeurde door met een karnpols, een schijf met gaten aan een stok, langdurig een op- en neergaande beweging door de melk in de karnton te maken. Een bijproduct van dit proces is ondermelk (ook wel wei) genoemd. Deze wei werd aan varkens gevoerd of tot karnemelk verwerkt.

Geschiedenis
Tot het eind van de 19e eeuw was het nog de gewoonte, dat de boerin zelf aan de karnpols stond. Op grote boerderijen had men een karnmolen, aangedreven door een hond (tredmolen) of een paard (rosmolen). In de traditionele weidestreken, Friesland en Noord- en Zuid-Holland, met z'n veerassen die van oudsher bekend stonden om hun grote melkgift, had de veehouderij zich speciaal toegelegd op het maken van boter en kaas. Friesland was een streek die internationaal bekend stond om zijn boter, hier wordt in 1660 al melding gemaakt van een roskarnmolen te Stiens. Vanaf de tweede helft van de 17de eeuw worden bij de meeste grote boerderijen in Friesland inpandig roskarnmolens voor de boterbereiding gebouwd.
Op de Noord-Hollandse boerderijen werd vooral kaas gemaakt, terwijl in Zuid-Holland hoofdzakelijk boter werd bereid. In Zuid-Holland waar een kleiner type boerderij stond, werden de zgn. karnhuisjes naast de boerderij gebouwd. Ook in Brabant en Gelderland langs de Maas was een gebied waar veel boter gekarnd werd; hier werden vanaf de 19de eeuw bij de wat grotere (pacht)boerderijen karnhuisjes geplaatst. Deze investering werd niet door de boer gedaan maar door lokale grootgrondbezitters, die veelal tot de adellijke stand behoorden. Bijna alle boter die in Friesland en Zuid-Holland en de regio Brabant/Gelderland werd vervaardigd, ging voor de export naar Engeland. In de streek Brabant/Gelderland was de familie Van den Berg en Jurgens actief in de boterhandel. Deze

Restant van de roskarnmolen te Overasselt

handel was ontstaan door de ruilhandel op het platteland. Aanvankelijk dreven de beide families handel in koloniale waren en manufacturen, echter doordat de boerinnen goederen voor vaten boter ruilden, ontstond er een handel in boter. De export van boter was zo groot dat de familie Van den Berg en Jurgens zelfs boter uit andere landen hier naar toe haalde, om deze aan Engeland te verkopen. Om een bepaalde kwaliteit te kunnen garanderen moest het verschil in de kwaliteit onderling worden genivelleerd, hiertoe werd de boter door deze handelaar versneden. Later stapt de familie Jurgens en Van de Berg over op de productie van kunstboter, de margarine. Mede door de bekendheid van de beide families met de boterhandel, groeit de onderneming uit tot een groot succes.

Omstreeks 1880 heerste er een algemene malaise in de landbouw en veeteelt o.a. doordat de Nederlandse zuivel geduchte concurrentie uit het buitenland kreeg. Pas in 1886, met de oprichting van de eerste coöperatieve zuivelfabrieken aangedreven door een stoommachine, kwam verbetering in deze situatie, doordat deze sneller en goedkoper konden werken. In 1895 waren er in Nederland 483 boterfabriekjes, waarvan 216 coöperatief werkten. In 1908, was het aantal reeds 930, waarvan 685 coöperatieve en 245 particuliere.

Verdwijning karnmolen

Van de duizenden karnmolens die ooit bestaan hebben, bijna ieder dorp had er meerdere, zijn er maar weinig overgebleven. De enkele complete exemplaren die nog bestaan vinden we thans in het openluchtmuseum. De doodsteek voor de vele kleine rosmolens is de door de regering in 1915 ingevoerde maatregel, dat uitsluitende gepasteuriseerde bijproducten van de zuivelfabrieken mogen worden teruggeleverd naar de boerderijen. Dit ter bestrijding van tuberculose (in die tijd een gevreesde volksziekte) en mond- en klauwzeer bij het vee. De vele handkrachtfabriekjes konden aan deze eis niet voldoen en werden gedwongen te stoppen. Mede door de opkomst coöperatieve melkfabrieken rond 1900 en introductie van de margarine (Van den Bergh en Jurgens) is in een kort tijdsbestek het thuis karnen geheel overgenomen door de productie in fabrieken.

Omschrijving van de roskarnmolen

Het achtkantige gebouw is samengesteld uit een bintconstructie, met zgn. dekbalkgebinten, zoals in de boerderijbouw wordt toegepast. De vier houten binten bestaan uit acht hoekstijlen, vier dekbalken en acht schoren of korbelen. De constructie heeft twee kleine binten met een overspanning van 2,30 m, en twee grote binten met een overspanning van 5,40 m, welke alle noord-zuid gepositioneerd zijn. In de oostelijke gevel staat een klein bint gevolgd door twee grotere binten in het midden, met aan het eind in de westelijke gevel weer een klein bint. De binten zijn onderling verbonden met zes muurplaten en 12 windschoren. De binten, die met pen-gatverbinding in elkaar zitten en voorzien zijn van schoren, worden door houten toognagels bijeen gehouden. Zes van de acht wanden bestaan uit steens gemetselde muurtjes, waarbij de koppen en strekken aangebracht zijn in een wat onzuiver staand metselverband. Afmeting van de metselsteen is 23x10x5 cm. Bij twee wanden (N en NW) is de buitenzijde met riet afgewerkt en de binnenkant met eternietplaten bekleed. Aan de bovenkant van de wand ligt een muurplaat welke op de ligger met hoekstijl steunt. De dakconstructie, een puntdak, is gemaakt van rondhout en gedekt met riet.

Gaande werk van de karnmolen

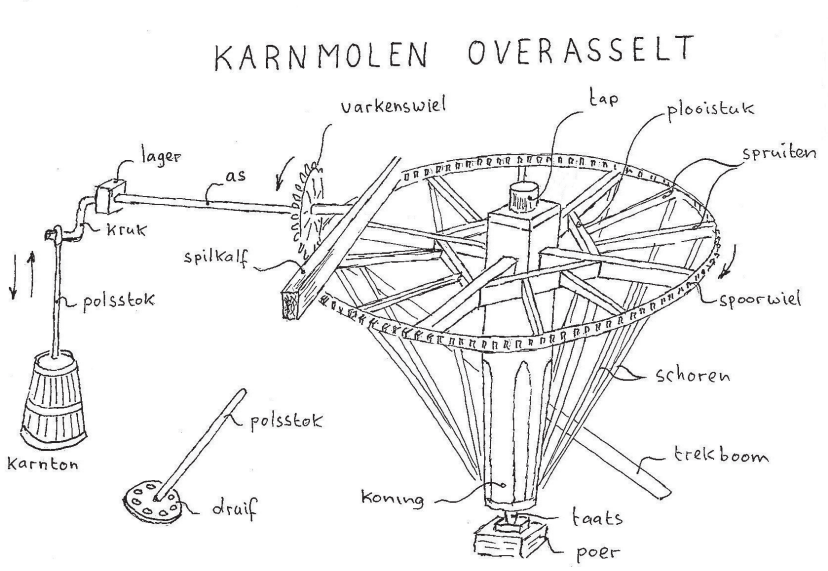

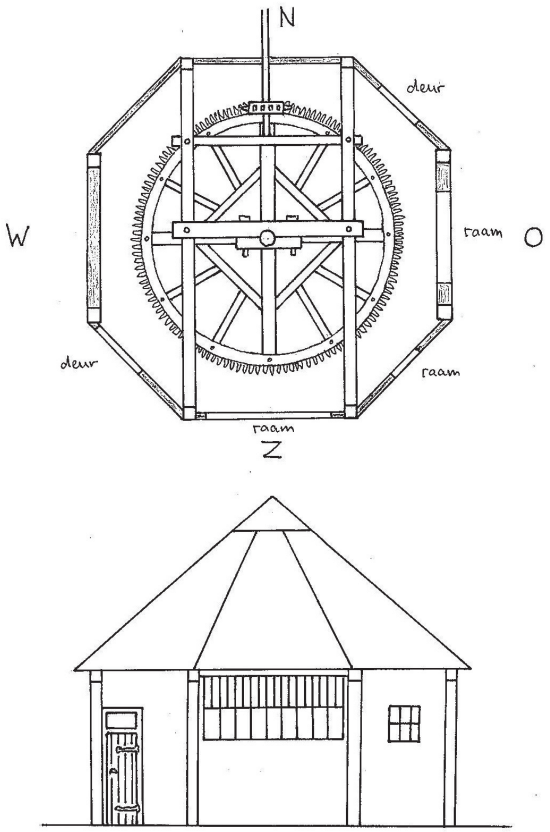

Doorsnede en zijaanzicht van de karnmolen

De molen heeft twee deuropeningen (NO en ZW). De lage deur in de ZW-gevel met bovenlicht, is de toegangsdeur voor het paard naar het aangrenzende weiland geweest, de deur in de NO-gevel is toegang vanaf het erf van de boerderij. Er zijn drie vensters (O, ZO en Z) in de gevels, in de oostelijke gevel zit een groot venster met in totaal 12 ruiten met boven een zesruits scheplicht, in de zuidoostelijke gevel zit een klein venster met 6 ruiten en in de zuidelijke gevel zit over de gehele breedte een venster met 11 ruiten, waarvan de bovenzijde afgewerkt is met houten planken. Van de aandrijving is de koning met het spoorwiel nog aanwezig.

Spoorwiel

Het spoorwiel met een diameter van 397 cm heeft 156 kammen op een steek van 8 cm. De kammen zitten met een staart door de velg gemonteerd en worden geborgd met een spie in de staart. Aan het slijtbeeld van de kammen is duidelijk de afdruk van de kam van het gedreven wiel nog te zien. Hieruit is af te leiden dat dit wiel kammen had i.p.v. staven! Ook de breedte van de kammen, van circa 4 cm is nog uit de afdruk af te lezen. Tevens is het mogelijk hieruit de draairichting (looprichting van het paard) te herleiden, dat liep hier dus rechtsom.

De velg van het spoorwiel zit gemonteerd op twee échte kruisarmen, welke op gelijke hoogte door de koning steken en van onderen met een spie zijn opgesloten. Tussen de kruisarmen (12 x 9,5) zitten een viertal plooien (11 x 7,5), waaruit oorspronkelijk in totaal acht radiale korte armen of spruiten (6,5 x 6,5 lengte circa 1 m) staken, die de velg ondersteunden. Het spoorwiel rust op de vier kruisarmen en acht spruiten, welke oorspronkelijk vanaf de onderkant van de koning door in totaal 12 schoren ondersteund werden. De bevestigingssporen hiervan zijn nog terug te vinden. De velg bestaande uit acht delen zit met een zgn. liplas aan elkaar en wordt ter plekke van de las bijeengeklemd door een smeedijzeren bout met een vierkante steel en ronde bolle kop. De vierkante schacht van de bout loopt uit naar rond waarop schroefdraad zit, hierop zit een vierkante moer die het geheel borgt.

Koning

De vierkante eiken balk van de koning (20 x20) is halverwege afgeschuind tot een achtkantige vorm die naar onder toe rond wordt. Aan de bovenzijde heeft de koning een ijzeren tap van circa 100 mm die in de busbalk draait, de bus waarin de tap draait is afgesloten met een klamp. De busbalk ligt in het midden, boven op de twee legeringsbalken van de beide grote binten, deze balk wordt met twee grote handgesmede ijzeren bouten op zijn plaats gehouden. Aan de bovenzijde zitten twee kruisarmen door de koning gestoken, welke door middel van een leidzame spie zijn opgesloten, ze vormen hier als het ware een kruis met vier armen waarop het spoorwiel rust.

Onder aan de koning zit een taps toelopende ijzeren pen, de taats. De taats draaide oorspronkelijk in de taatspot, die met olie gevuld was, en rust op een poer van 50x50 cm die onder de koning zit. De taatspot met taatsplaat ontbreekt hier. Aan één zijde zit op circa 1 meter hoogte een diagonale uitsparing in de koning, waaraan oorspronkelijk de trekboom bevestigd zat. Ook hieruit valt af te leiden wat de trekkende kant van de boom is geweest, en hiermee de looprichting van het paard. Verschillende legeringsbalken en balken uit de constructie dragen nog oude telmerken.

Spilbalk

Aan de noordzijde hangt onder de twee legeringsbalken van de beide grote gebinten een spilbalk waarin het rond blind gat met een diameter van 4 cm en een diepte van 10 cm zit. Hier heeft de aangedreven as gezeten waarop het varkens- of sterrewiel zat, dat in contact stond met het spoorwiel. De afstand van het asgat tot de steek van het spoorwiel bedraagt hier circa 30 cm, zodat we kunnen concluderen dat het varkenswiel een diameter van ongeveer 60 cm moet

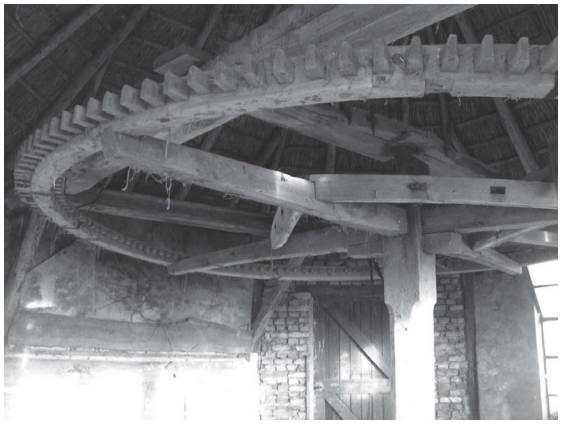

Het nog bestaande spoorwiel in de karnmolen

hebben gehad. Uitgaande van een steek van 8 cm heeft dit wiel circa 24 kammen gehad en is hiermee de overbrenging 156:24 = 6,5. De as liep vanaf deze kant naar buiten, naar de naastgelegen boerderij, waar in de melkkamer de karnton stond opgesteld. Meestal stond de karninstallatie in een boerderij aan de noordzijde opgesteld, omdat dit van nature de koelste plek is. Waarschijnlijk heeft het bijgebouw met karnton tegen de noordgevel van de rosmolen gestaan, daar waar nu de riet beklede wand zit. Een ander mogelijkheid is dat de verlengde as door de zuidgevel de boerderij in ging en doorliep naar een ruimte aan de noordzijde. Aan het einde van deze as heeft een kruk gezeten met hieraan de krukstang, welke de roterende beweging van de as omzet in een op en neergaande beweging. De krukstang brengt hiermee de op en neer gaande beweging over op de polsstok van de karnton. Van deze overbrenging is helaas niets meer aanwezig.

Berekening overbrenging

Het paard was ingespannen voor een trekboom die aan de koning bevestigd was. Door stapvoets in de cirkel van circa 4.5 m (omtrek 14m) rondom de koning te lopen werd deze, en hiermede de rest van het gangwerk in beweging gebracht. Een eenvoudig rekensommetje leert ons dat bij deze gang met een snelheid (van het paard) van ongeveer 5 km/h (83 m/min) de koning 83 : 14 = 5.9 omw/min maakt. De aangedreven as naar de karnmolen die via spoorwiel en varkenswiel wordt aangedreven, maakt hierbij (156 : 24) x 5,9 = 38 omw/min.
Bij een gang van het paard van 4 km/h (66 m/min) maakt de koning 66:14 = 4.7 omw/min.
De aandrijfas naar de karn maakt hierbij (156:24) x 4,7 = 30 omw/min.
Op zoek naar meer gegevens over soortgelijke karnmolen kom ik bij de nog gedeeltelijk bewaard gebleven rosmolen van Demen terecht.

Rosmolen te Demen

De rosmolen te Demen heeft vanaf 1825 naast de boerderij gestaan, ter hoogte van het voorhuis daar waar de spoelkeuken of 'goot' gesitueerd was. De boerderij, in 1768 gebouwd, was eigendom van de familie Van den Berg, een Heerboer die bekend is geworden door de handel en verwerking van boter op grote schaal aan te pakken. In 1927 gaat deze familie een verband aan met de margarinefabrikant Jurgens en ontstaat hieruit de firma Margarine Unie, als deze firma in 1929 samengaat met de gebroeders Lever uit Engeland, ontstaat hieruit de multinational Unilever.
Het originele binnenwerk van de karnmolen van Demen is helaas compleet verdwenen. Dit aandrijfwerk is door een aannemer meegenomen als vergoeding voor de verrichte herstelwerkzaamheden aan de oude schuur, waarvan tijdens een windhoos in 1967 de kap volledig was afgewaaid (windhoos Chaam en Tricht 25-6-1967).
De huidige overbrenging van de molen te Demen is een replica welke dezelfde verhouding heeft als de karnmolen van Kardoelen in het Nederlands Openluchtmuseum (NOM).

De karnmolen van Kardoelen in het NOM te Arnhem heeft een spoorwiel met 132 kammen en een varkenswiel met 17 kammen op een steek van 7 cm. De aangedreven as naar de karnmolen die via spoorwiel en varkenswiel wordt aangedreven, maakt hierbij (132 : 17) x 4,7 = 36 omw/min.

Het Duifhuis

Op onderstaande kaart van Overasselt, sectie C blad 2, uit 1830 staat de rosmolen naast de boerderij het Duifhuis ingetekend.

Kaart met daarop boerderij het Duifhuis

Op de OAT staat als eigenaar van huis en erf van perceel 172 Douairière van Delen vernoemd, echter deze naam is later doorgehaald en als nieuwe eigenaar staat D.L. Baron van Brakel tot den Brakel vermeld.

Douairière van Delen is Margaretha Gijsbertha Van Brakell (1742-1829) die in 1757 trouwt met Isaac Steven van Delen (1732-1771). Na het overlijden van Isaac hertrouwt Margaretha in 1773 met Nicolaas Hans Willem van Delen. Als Margaretha in 1829 overlijdt, komt haar erfdeel in handen van haar neef Diederik Louis van Brakell, een zoon van haar broer Floris Adriaan Van Brakell.
Diederik Louis baron van Brakell tot den Brakell is geboren te Tiel 17-12-1768, hij overleed op 27-12-1852 te Arnhem, oud 84 jaar.
In de Gelderlander van 28-05-1893 wordt het Duifhuis via een openbare veiling verkocht, eigenaar is dan de weduwe Arnodussen en kinderen. Volgens een verkoop advertentie in de Gelderlander van 17-08-1935 is J. Gerrits eigenaar van het Duifhuis.
Thans is Bert Agenendt, die getrouwd is met een van de kinderen van Gerrits, eigenaar van het Duijfhuis.

Karnmolens in Overasselt en directe omgeving;
Onderstaande advertentie geeft een mooie indruk waaruit de inboedel van een boerderij rond 1890 uit bestond.

(Uit De Gelderlander van 12-04-1891)
De Notaris Hekking te Nijmegen zal donderdag den 16 April 1891, des morgens om 9 uur ten woonhuize van de Heren Laurens van Haren te Neerasselt,
PUBLIEK VERKOOPEN
Den geheelen goed onderhouden inboedel bestaande in: een kabinet, hang en hoekkasten, klok, soliede brandkast, tafels, stoelen, spiegels, schilderijen, 3 koperen melkkannen, 5 koperen ketels, 3 kachels, kisten, glas en aardewerk, karnemelk tob en verdere melkgereedschappen, 1 best zevenjarig bruin Merriepaard, 1 dito vier jaar met veulen, 1 dito eenjarig zwart hengstveulen, 5 beste melkgevende koeien, 2 tweejarige ossen, 2 tweejarige vaarsen, 2 eenjarige vaarsen, 8 jonge maalkalveren, 2 dragende varkens, twee ploegen, twee paar koppeleegden, een puin eegd, eegdeslee, twee lange en twee korte karren, karnmolen voor één paard, hekselmachine, wanmolen, paardentuigen en al wat verder ten verkoop zal worden aangeboden.
10 duizend pd. best uiterwaardsch hooi, 10 duizend pd. haverstroo, 4 duizend pd. roggestroo, ene partij mest en eiken kanadaschen en wilgenboomen.

In de Provinciale Geldersche en Nijmeegse Courant van 31-10-1886 staat onderstande advertentie:

De Notaris Masman te Nijmegen zal op donderdagen 4 en 18 november 1886, telkens des morgens om 11 uur, bij den Kastelein A. Arts Lz. te Overasselt

VEILEN EN VERKOOPEN
ONDER OVERASSELT

Den bouwhof “de Gagelsche kamp”, bestaande uit huis, schuur, varkenskooi, karnmolen, bakhuis, tuin, boomgaard, bouw en weilanden te zamen groot 12 hektaren, 39 aren, 45 centiaren in 5 koopen en massa’s.

Alles in 1887 in gebruik te aanvaarden.
Aanwijzingen doet de Rentmeester J.F. Festen te Overasselt.

Opmerking; Bovenstaande advertentie heeft ook betrekkening op de Gagelsche kamp.
Bouwhof de Gaasfeldsche hof ligt op een steenworp afstand van het Duijfhuis. Eigenaar van de “Gaagelsche kamp”, sectie C blad 2 is D.L. Van Brakell, die ook eigenaar van de van het Duijfhuis.

Conclusie
De kennis voor het ambachtelijk bereiden van boter berustte op ervaring en werd van generatie op generatie door de boerin doorgegeven. Eind 19e eeuw kwam hierin een drastische verandering en ontstonden op meerdere plaatsen melkinrichtingen en zuivelfabrieken. In een relatief kort tijdsbestek kwamen er in iedere stad en bijna elk dorp zuivelfabrieken op handkracht of door stoom aangedreven. De meeste van deze fabrieken zijn binnen driekwart eeuw al weer van het toneel verdwenen. Het is opmerkelijk dat van de kleine vrijstaande karnhuisjes, waarvan er vele bij ons in de regio stonden, geen enkele compleet bewaard is gebleven, ook in het openluchtmuseum zul je tevergeefs naar dit type zoeken. Des te opmerkelijker dat er in Overasselt nog een karnmolen met bijna complete aandrijving bewaard is gebleven. De rest behoort tot de bijna vergeten geschiedenis van de zuivel. Van de meer dan 1500 melkfabrieken zijn thans 13 grote zuivelfabrieken overgebleven die 98% van de Nederlandse melk verwerken.

Peter Pouwels

Von Korn zu Mehl

In september 2012 was ik samen met de molenaars van de Britzer Mühle in Berlijn op molenexcursie in Ost-Friesland. We bezochten daar onder andere de stellingmolen van het stadje Varel. Deze hoge molen is een volledig ingerichte windkorenmolen en daarnaast blijft er nog genoeg ruimte over voor een uitgebreide verzameling van allerlei historische gebruiksvoorwerpen. Naar mijn smaak raakte hierdoor de molen een beetje op de achtergrond, maar dat is misschien omdat ik er als molenaar tegenaan kijk.

De meeste molenaars zullen ervaring hebben met bezoek van schoolkinderen. Als het mee zit met de wind, is het misschien mogelijk om tijdens zo'n schoolbezoek het maalproces te laten zien. Als dat er niet in zit, hebben molens soms een handmolen naar Romeins model om de kinderen zelf wat graan te laten malen. Maar, welke bewerkingen ondergaat het graan voordat het bij de molenaar geleverd wordt? Dat is iets wat de meeste molenaars niet kunnen laten zien. Bij de molen van Varel hebben ze voorzieningen en apparatuur om ook het dorsproces voor schoolklassen te kunnen demonstreren. Aan de hand van een aantal foto's wil ik dit lesprogramma "Von Korn zu Mehl" toelichten.

1. Je kunt proberen de graankorrels uit de aren te slaan op een soort bok. Dit werkt, maar is niet bijzonder efficiënt.

2. Met de dorsvlegel wordt het graan bewerkt, zodat de korrels loslaten

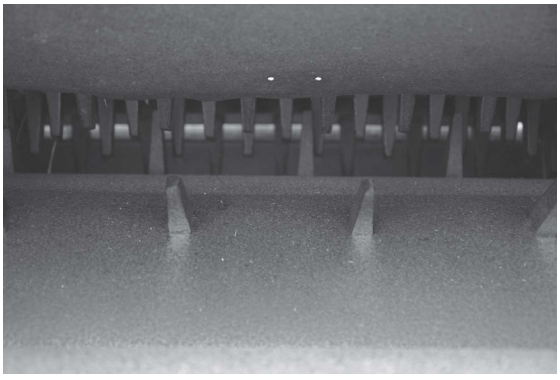

3. Ook kan een bosje met halmen tussen een handaangedreven dorsmachine gehouden worden. De ronddraaiende pennen maken de graankorrels los uit de halm.

De stengels kunnen nu vrij gemakkelijk gescheiden worden van het graan, maar de graankorrels en het kaf moeten nog gescheiden worden. Als er wind is, kun je met een vlakke mand het mengsel van kaf en koren omhoog gooien. Het kaf waait weg en de graankorrels kun je weer opvangen met de mand.

4. Als er geen wind is, kun je het mengsel van koren en kaf op een platte schep naar achter werpen. Het kaf ondervindt meer luchtweerstand dan het koren en valt dus dichter bij de werper neer. →

5. Een betere methode is de wanmolen. Hier wordt kunstmatig wind opgewekt om het kaf weg te blazen en bovendien zijn er zeven om zand en stof te scheiden van het koren. Het koren dat hier uitkomt is al aardig schoon. Er kunnen nog wel gebroken korrels inzitten of andere zaden. Een trieur werd hier niet gedemonstreerd.

6. Tot slot konden we proberen om met diverse handmolens, van wrijfsteen tot Romeinse molen, proberen om het zojuist gedorste en geschoonde graan tot meel te vermalen. Het was duidelijk te merken dat Romeinse molen veel sneller werkt dan de wrijfsteen.

Tekst en foto's: Marko Sturm

Molenpoëzie

Der volle Sack

Ein dicker Sack - den Bauer Bolte,
Der ihn zur Mühle tragen wollte,
Um auszuruhn mal hingestellt
Dicht an ein reifes Ährenfeld, -
Legt sich in würdevolle Falten
Und fängt ′ne Rede an zu halten.
Ich, sprach er, bin der volle Sack.
Ihr Ähren seid nur dünnes Pack.
Ich bin′s, der Euch auf dieser Welt
In Einigkeit zusammenhält.
Ich bin′s, der hoch vonnöten ist,
Dass Euch das Federvieh nicht frisst,
Ich, dessen hohe Fassungskraft
Euch schließlich in die Mühle schafft.
Verneigt Euch tief, denn ich bin Der!
Was wäret ihr, wenn ich nicht wär?

Sanft rauschen die Ähren:
Du wärst ein leerer Schlauch, wenn wir nicht wären.

Wilhelm Busch 1832 - 1908

(vertaling)

De volle zak

Een dikke zak – boer Bolte,
die hem naar de molen wilde dragen,
om uit te rusten even neergezet
vlak naast een rijp korenveld, -
gaat liggen in statige plooien
en begint een voordracht te houden.
Ik, sprak hij, ben de volle zak.
Jullie aren zijn maar dun gespuis.
Ik ben het, die jullie op deze aarde
in eendracht samenhoudt.
Ik ben het, die hoognodig is
zodat de vogels jullie niet eten,
Ik, dankzij mijn grote inhoud,
die jullie uiteindelijk in de molen brengt.
Buig jullie diep, want ik ben Hem!
Wat waren jullie als ik niet was?

Zacht ruisen de aren:
Je zou een lege slurf zijn, als wij niet waren.

met dank aan: Ludger Pauls

(vertaling op rijm)

De volle zak

Boer Bolte – met een dikke zak
naar de molen draagt hij hem, dit pak
even neergezet, deze last zo zwaar
naast een veld vol rijpe korenaar
In statige plooien neergestreken
begint de zak te preken.
Een volle zak spreekt jullie toe,
jullie aren zijn maar dun gedoe.
Ik ben het, die jullie hier op aard’
in eendracht heb vergaard.
die jullie hoognodige bescherming biedt
vogels eten jullie zo niet.
Bedenk dat zonder mijn grote inhoud
jullie de molen nooit bereiken zoudt
Buig jullie diep voor mij, en ras,
Wat waren jullie, als ik niet was?

Zacht ruisen de aren:
Je zou een lege slurf zijn, als wij niet waren.

vertalingen: Marko Sturm

Aan de licht
Sabine Hillebrecht

Ik ben geboren in Dinslaken-Hiesfeld, een klein dorpje aan de Neder-Rhijn tussen Wesel en Duisburg. Buiten het dorp staat een beltmolen die destijds in verval geraakt is. Voor kinderen heel interessant - het terrein was somber en spelen was er verboden. Na de schooljaren werd ik doktersassistente en ging werken bij oogartsen in Dinslaken, Voerde, Recklinghausen en Muelheim. In 2006 veranderde ik van baan en ging aan de slag bij een Internist in Duesseldorf. Daarom verhuisde ik van Dinslaken naar Duisburg.

In deze tijd raakte ik geïnteresseerd in motorrijden, en voordat ik het wist, had ik een motor gekocht. Enkele maanden later had ik ook het rijbewijs en ging met de motor op pad. Tijdens een dagtocht met andere motoren stopte de groep bij de stellingmolen in Kalkar. Daar stond ik in de kap en was gefascineerd door wielen, spillen, de oude techniek en de sfeer.
Die indruk (ik noem het virus) nam ik mee en vanaf deze dag waren de molens niet meer uit mijn hoofd te krijgen. Wilde ik molenaar worden? En kan dat? Met niet een woord Nederlands? Zou het niet te zwaar voor mij als vrouw?
Om dat uit te vinden bracht ik bezoeken aan molens en vond het geweldig in het hekwerk te klimmen. Hoe dieper (en hoger) ik me erin verdiepte, ik wist het zeker. Ik wilde molenaar worden. Juli 2009 begon ik de opleiding op de molen “De Reus” (Gennep), “Gerarda” (Heijen) en “Nooit gedacht” (Afferden) bij Harry Kaak. Met veel plezier (en meer en meer Nederlands) wordt ik opgeleid.
Het was altijd gezellig. En op iedere ander molen, waar ik naar toe ging, stelde ik me voor als molenaar in opleiding en werd overal hartelijk opgenomen. Ik stond in het hekwerk van “De Nieuwe Palmboom” in Schiedam, heb “De Kat” mee kunnen afzeilen, ben over de balken in de kap van de torenmolen in Zeddam gelopen en heb de (gesmede) krukas van

"De Held Jozua" bewonderd, evenals de slagbank en de geur in de oliemolen "De zoeker". Iedere molen heeft iets bijzonders te vertellen, ook de tjasker en het weidemolentje.
Er was zo veel te zien, of de afmetingen van een koker, het scheprad midden in de woning, de werkplaats van een molenmaker en een zeilmaker.

Sept. 2010 kwam ik naar "De Vooruitgang" (Oeffelt) bij John Houben en Theo van Bergen. Nu begon de voorbereiding op tentamen c.q. examen en begin 2011 word ik opgegeven voor het tentamen... nooit heb ik meer geleerd dan in deze weken. Op "De Zeldenrust" in Oss bij Benny Verbruggen en Ley Deerns word ik vertrouwd met de molen. Paaszaterdag, de dag was aangebroken. Toen de examencommissie binnen kwam, verdween mijn kalmte. Ik vocht tegen mijn extreme zenuwachtigheid en de wisselende wind. Aan het eind dacht ik: gezakt. Zij vroegen wat ik er van vond, en ik zei, dat ik niet tevreden was. "Oh", zeiden ze, het is niet belangrijk, wat jij vind, de examencommissie moet tevreden zijn - en dat zijn we allemaal en jij krijgt de sleutel van onze molens.
Joepie!!!!! En de boeken (voor vier weken) in de hoek gegooid.
Maar dan verder gaan met oefenen, kijken en leren - "Tot oorlogssterkte" zegt Theo... en toen de tijd van de keukentheorie begon wiste ik al, dat ik het examen mocht doen op "De Korenbloem" in Oploo, een unieke standaardmolen.

Leuk, heel fijn dacht ik, nu heb jij de mogelijkheid jezelf een prachtig verjaardagscadeau te doen. Hopelijk staat er genoeg wind... dat was mijn enige zorg. Het was een mooie dag met genoeg wind. Gelukkig! Zwaar geconcentreerd begon ik en werd pas wakker toen Hub v. Erve zei: nu gaan we naar de watermolen voor het weer (het stokpaard van mij). Op dat moment, toen ik naar buiten ging, zag ik mijn zus en veel collega's, die zonder dat ik het wist, gekomen waren. Ik hoefde niet lang te wachten... Geslaagd! Gelukkig en trots nam ik de gelukwensen aan - maar realiseerde me daarmee ook, dat er ook een heel mooie tijd voorbij was.
Het ongeluk zit in een klein hoekje... acht weken later in december 2011 had ik de collega's genodigd voor taart met koffie. Zij kwamen ook, maar op dat moment lag ik al in het Maasziekenhuis en werd voorbereid voor de operatie. Gebroken knie ten gevolge van een fout stapje. Het leven is veranderlijk en niemand kan de tijd terugdraaien... ieder huisje heeft zijn kruisje... Voor mij is er heel veel veranderd en het is vaak moeilijk, maar naar de molen kan ik nog, wel beperkter dan vroeger. Ik draai 's zaterdags in Oploo en draag zorg voor - en houd toezicht op de "Baumeister" molen in Oberhausen. En verder bezoek ik graag aan collega's, leuk om hun molen te zien en een praatje te maken bij de koffie (en beter Nederlands te leren spreken).

Molens in de regio

De Nooitgedacht te Afferden

Het werk in de molen vordert gestaag. De vloeren liggen erin en de muren worden opgetrokken. Het (gerecyclede) houtwerk is prachtig en past goed in de molen! Er is lang over een lift nagedacht, zeker niet onbelangrijk voor senioren, maar er is besloten om het niet te doen want uiteindelijk heeft de molen een luiwerk, wat ook een prima oplossing is, zeker voor oud-molenaars! Wordt vervolgd!

Frank Heeren

De Martinus te Beugen

Inmiddels heeft de Martinusmolen Harm van Es als eerste molenaar, dit volgens het contract met de gemeente Boxmeer. Als plaatsvervangend molenaar zijn bij de gemeente aangemeld Frits Harteman, Ben Verheijen en Marko Sturm, en in de toekomst komt daar Pieter Aarts, eerst even slagen, nog bij. Met deze vakbekwame bezetting komt de Martinus aan voldoende draaiuren en dat is dan ook de bedoeling. Het is een groot genoegen om op deze manier de verantwoording voor een molen over te nemen. De molen is in prima conditie en de genoemde heren zijn altijd bereid om me met raad en daad verder te helpen. Samen met Pieter zijn er div. klussen geklaard, Ben heeft daarvan al verslag gedaan in de vorige Molenvriend. Op de rapporten van de Monumentenwacht stond ook vermeld dat de lagering van de luias vervangen moest worden, met hulp van Jos van der Heijden hebben we ook dit voor elkaar gekregen. De oude lagerblokken zijn vervangen, het lagerblok bij het gaffelwiel (in de muur) was met vierkante gesmede

Bed en Breakfast in aanbouw in het pakhuis van de molen te Afferden

nagels vastgezet. Mogelijk is dit dus sinds de bouw in 1868 niet meer vervangen. Om deze klus optimaal af te werken zullen we ook het bedieningstouw van het luiwerk vervangen en een blokkering maken zoals op de meeste molens gebruikelijk is, met een sleufgat in de vloer. De molenaars die de Martinus kennen weten dat dit nu op een niet erg veilige manier is gemaakt. Eind augustus is de monumentenwacht weer op bezoek geweest. Het rapport van dit bezoek heb ik nog niet gezien, maar het is nu wel duidelijk dat de lange schoren en de korte spruit aan vervanging toe zijn, benieuwd wanneer de gemeente Boxmeer hier actie op neemt. Op het nieuwe industrieterrein "Sterckwijck" is dit jaar, bij gebrek aan bedrijven, graan in gezaaid. We hebben inmiddels een paar honderd kilo gekregen om te malen, dus er is weer maalgoed voorhanden. Verder hebben we de plaatselijke jagers gevraagd om de konijnenfamilie duidelijk te maken dat de belt niet bedoeld is om in te wonen. En heeft de gemeente de prullenbak eerst weg gehaald, maar op ons verzoek weer terug geplaatst, alleen moeten de molenaars nu wel zelf de zakken vernieuwen. Het is een groot genoegen om op de Martinus te draaien.

Harm van Es

De Jan van Cuijk te Cuijk

Gemeente, molenmaker en de molenaars zijn bezig met het opstellen van een omvangrijk restauratieplan. Hiervoor moet een bouwhistorisch onderzoek worden uitgevoerd. Dit zal binnenkort gebeuren. Naar aanleiding daarvan, en na een inventarisatie door molenmaker Beijk, kan dan het restauratieplan worden opgesteld. Enkele weken geleden is tijdens het draaien met de molen de voering om het aswiel los gekomen. Deze is met grof geweld in een vangstuk geschoten. Waarschijnlijk heeft er een droogscheur in het vangstuk gezeten. De scheur is langzaam groter geworden en uiteindelijk is deze onder de voering van de vang geschoten. Het hout is door molenmaker Beijk onder de voering verwijderd, en de voering is met schroeven opnieuw bevestigd. De vang heeft ook een flinke klap gehad, deze hebben ze opnieuw moeten afstellen. Het stoeltje is iets meer naar binnen gezet zodat de vang overal vrij hangt van het aswiel. Het aswiel spoort goed en heeft geen schade ondervonden van de klap. De as lag erg ver naar achteren. Hierdoor zat de askop strak tegen het blik en schampte de binnenroede het rechtervoorkeuvelens. De as en penbalk zijn ongeveer 1,5 tot 2 cm naar voren gebracht. De penbalk hebben ze een aantal centimeters naar rechts verschoven zodat het gevlucht iets van het voorkeuvelens weg draait. Het voorkeuvelens staat niet haaks op de as, dit is altijd zo geweest.

Eind juli heeft molenaar Johan Reijnders zijn 65e verjaardag gevierd op de molen. Samen met zijn familie en vrienden was het een gezellige middag. De molen en streekwinkel draaien goed en worden druk bezocht.

Stefan Willems / Johan Reijnders

De Reus te Gennep

Feest op de Reus! Op dinsdag 10 en woensdag 11 september is er met man en macht gewerkt om de Reus feestelijk te versieren i.v.m. het 50-jarig huwelijksfeest van eigenaar Jan en Mariet Coopmans op 12 september. Harry Kaak, Jan Kamphuis, Vincent Claessens, Peter Pouwels, Jos van der Heyden, Frans Rademakers en Coby Weerts zetten alle zeilen bij om de molen zo mooi mogelijk op te tuigen.
Heel Ottersum heeft kunnen zien en meebeleven dat Jan en Mariet al 50 jaar lief en leed delen! 15 september hebben Jan en Mariet met familie, vrienden, buurt en ook een aantal molenaars een mooi feest gevierd.

Voor wat betreft overige molenzaken kan ik jullie

melden dat de wiggen van de binnenroede zijn aangeslagen en ook de spitijzers zijn weer aangedraaid. Bovendien zat een van de bordschroten van deze roede erg los. Deze schroot is niet meer van de beste kwaliteit, we hebben deze zo goed en zo kwaad als het kan vastgezet met schroeven.

Coby Weerts

De Gerarda te Heijen

Bij de Gerarda is weinig nieuws te melden. We zijn bezig de belt op te hogen en de eerste 2 kuub zand liggen erop. Binnenkort komt er nog 2 of 3 kuub bij. Vincent is weer helemaal terug van weg geweest en heeft inmiddels op de drie Limburgse molens zijn verplichte uren al bij elkaar. De andere leerlingen doen het wat rustiger aan. Enkele kleine klusjes wachten nog op voltooiing.

Frans Rademakers

De Lindense molen te Katwijk

Op de molen kunnen we niet malen, maar om de bezoekers toch te kunnen laten zien dat je van graan meel kan maken hebben we een klein elektrisch maalstoeltje overgenomen van Jan van Riet. Voor dit maalstoeltje hebben we een maalbokje in elkaar getimmerd en dit op de steenzolder geplaatst.
In de vorige Molenvriend hadden we vermeld dat we de bascule hebben opgeknapt, we zijn nu begonnen om ook de tweede bascule te repareren en te schilderen.
De molen is aan groot onderhoud toe, daarom heeft Harrie Beijk een technische inspectie in de molen uitgevoerd en heeft adviesbureau Groen een bouwhistorisch onderzoek gedaan. Men is van plan om het riet van het achtkant te vervangen door potdekselen, zoals dit ook was voor de restauratie in 1957.
De “Open Monumentendag” was geen succes, we hadden 0 bezoekers. Misschien volgend jaar beter.

Peter Simons

De Korenbloem te Mill

Half september kwam Ramon Ligthart, de eigenaar van de molen “De Korenbloem”in Mill toevallig, omdat hij de molen in Rijkevoort zag draaien, even bij mij op bezoek.
Ik had gehoord dat hij met de restauratie van zijn molen was begonnen. Na bijna 10 jaar lijkt het dan eindelijk te gaan lukken. Het probleem was het voorfinancieren van de restauratie. Samen met Marloes van de Hei, de molenconsulent van de monumentenwacht Brabant zijn er provinciale fondsen verworven om de restauratie in gang te zetten. De firma H. Beijk wil in januari met het werk beginnen en hoopt in juni klaar te zijn. Dit zijn erg positieve berichten.
Ramon wil zijn molen voor publiek openstellen en zoekt dan ook vrijwillige molenaars en spullen om zijn molen aan te kleden. Zoals posters en foto materiaal.
Hij wil ook lid worden van de Molenvrienden Land van Cuijk en overweegt de opleiding te gaan volgen. Wij wensen hem veel succes.
Op Facebook heeft hij een site in ontwikkeling www.molenvanmill.nl

Mari Goossens

De Vooruitgang te Oeffelt

In Oeffelt zijn in opleiding: Pieter Aarts (Boxmeer), Martijn van Hulsbeek (Wanroij), Sonja Middelink (Boxmeer), Klaus van Elsbergen (Kalkar). Pieter Aarts gaat op voor het toelatingsexamens eind 2013.

De bouw van een wc op de molen is inmiddels afgerond, evenals het boerengemaal.
Het eeuwfeest hebben we gevierd, hierover meer in dit blad. De KKN en Blos hebben opnamen gemaakt.
Verder is de bliksemafleider gecontroleerd door de gemeente. De kabel is vernieuwd en nieuwe steunen zijn geplaatst.
De molen is weer geïnspecteerd door de monumentenwacht. De gebarsten halssteen is gecontroleerd door molenbouwer Coppes. Voorstel is een houten halssteen te plaatsen.

John Houben

Amerikaan in Oploo

Komt allen gerust eens kijken naar de derde windmolen van Oploo. Op het Avonturenpark staat sinds enige tijd een Aeromotor Amerikaanse windmolen met een rotor van 6 feet, ongeveer 1,80 meter.
Deze molen is, op initiatief van molenaar Jan van Riet, door de stichting Graancirkel geïmporteerd, geheel gereviseerd, nieuw gelakt en bovenop een mooie houten toren op het park geplaatst. Thans pompt hij bij goede wind water op voor het speelterrein.

De watermolen te Oploo

De watermolen heeft op Tôntjesdag 30 juni voor het laatst gedraaid. Tôntjesdag had eindelijk eens stralend weer en we hebben zeer veel deelnemers en belangstellenden gehad. Het thema van afgelopen aflevering was zand. Volgend jaar wordt het thema waarschijnlijk “lucht”, dus kan de windmolen een mooie rol spelen.
In de zomer hebben we, zoals gewoonlijk, te weinig water om te kunnen draaien. Het goede seizoen komt er echter weer aan. Onderhoud is niet noodzakelijk

geweest. Wel moet het rad een keertje opnieuw geconserveerd worden.
Het straatwerk bij het beeld van Tôntje d'n Dwerg moet nog hersteld worden. Dan wordt tevens de zandstenen molensteen als lichtarmatuur geplaatst.
Voor wat betreft de herinrichting en het onderhoud aan de Molenbeek en de begroeiing, daarin wil de dorpsraad een rol spelen.

De Korenbloem te Oploo

Op één (vakantie)zaterdag na, wekelijks gedraaid. Nogal wat aanloop gehad van de fietstoeristen.

Er was een hele hoop maalwerk te doen. Rogge van het oogstfeest van Westerbeek, tarwe van het oogstfeest van Boekel en natuurlijk onze eigen spelt. Nog een paar kilootjes van de vorige oogst en dan gaan we aan de nieuwe oogst beginnen. Er wordt nog een monster opgestuurd voor de verplichte analyse.
De droge zomer liet zich merken door wat losse wiggen. Vreemd dus dat de molensteen van de bestrating onder, nat bleef. Het bleek dat deze nattigheid behoorlijk zout was. Dit kwam dus uit het bindmiddel van de (kunst)steen en zorgde voor permanente condens. De zaak goed schoongemaakt, geschrobd en gesopt en alles is weer prachtig schoon en droog.

Omdat het gemeentelijke budget voor het grasmaaien steeds verder wordt geknepen hebben we zelf de grasmaaier maar ter hand genomen. Als iemand van de geachte lezers graag konijn of duif wil nuttigen, dan nodig ik hun van harte uit om iets van hun gading te vangen. Konijnen en duiven zorgen voor behoorlijke overlast.

Het onderzoek naar de Potroeden loopt nog. Hekwerk en voorzomen zijn niet meer in al te beste staat, dus vroeg of laat moet er iets gebeuren.

De voorbereidingen voor "Ploo Licht Op" lopen ook weer. Dus enkele dagen vóór Kerst zullen de molens weer sfeervol verlicht meedoen. Zoon Jan jr. is bezig met een nieuw product, het speltkussen. Grondig gereinigd speltkaf in een kussen zorgt voor een aangename nachtrust.
Kom gerust eens kijken!

Jan van Riet

De Bovenste Plasmolen te Plasmolen

Tijdens een wolkbreuk op dinsdag 23 juli 2013 valt er in de Plasmolen in 20 minuten tijd 65 mm regen. Door de grote hoeveelheid water en een slecht werkende overloop, komt het peil van de vijver in het Molendal in een mum van tijd méér van 0,5 meter omhoog. Hierbij verdwijnt het sluiswerk van de middenslag bijna geheel onder water. Het water zoekt zich een weg naast de molen, en stort als een wilde bergbeek in de 3,5 meter lager gelegen molenbeek. Met de grote hoeveelheid water wordt meer dan 10 kuub grond en puin meegesleurd en in de onderbeek gedeponeerd. Pas de volgende dag wordt het euvel ontdekt, en wordt onmiddellijk Natuurmonumenten, eigenaar van het terrein, op de hoogte gebracht. De waterdruk op het bijna geheel onder water staande sluiswerk is zo groot, dat de eigenaar de schuif niet meer omhoog kan trekken om het overtollige water te kunnen lozen. Als duidelijk wordt hoe ernstig de situatie is, worden zelfs hulptroepen van Natuurmonumenten uit Brabant opgetrommeld. Met vereende krachten en met behulp van een tractor en een grote kiepkar wordt zand en puin in de geslagen bres gekiept, waarmee de schade weer hersteld wordt.
Natuurmonumenten (de grondeigenaar) gaat samen met het waterschap Peel en Maasvallei (eigenaar van de beek) dit najaar het gehele systeem van de molenbeek herstellen. Aan de zuidzijde van de Kooij wordt hierbij een kwelscherm aangebracht om het water langer vast te houden en uitdroging van het kwetsbare gebied te voorkomen. Ook de het talud van de opgeleide beek, die thans op meer dan 5 plaatsen lekt, wordt hierbij grondig aangepakt.
Tijdens dit project wordt ook het verdeelwerk en het sluiswerk van het Groene Water vernieuwd, waarbij tevens het metselwerk van de overloop hersteld wordt.

Peter Pouwels

De Luctor et Emergo te Rijkevoort

Jos Vesters is regelmatig als leerling op de molen actief en begint de basisvaardigheden al aardig onder de knie te krijgen. Hij heeft vanwege de vakantie zijn leesmateriaal vrij laat toegestuurd gekregen zodat we nu ook een beetje op zijn vragen via de lesstof kun-

Poppekast bij de molen in Rijkevoort

nen beantwoorden. Op de zaterdagen draait Petro, nu hij wederom is verhuisd naar zijn definitieve stek in Oeffelt, ook weer regelmatig mee zodat we nu vaak met zijn drieën, soms zelf met het complete viertal op de molen bezig zijn.

We zijn nog druk met het nieuwe maalstoeltje. Eerst hebben we een hijsvoorziening gemaakt om de lopersteen op en van de maalstoel te kunnen takelen. Het ding weegt toch nog bijna 350 kg. De opstelling hebben we moeten aanpassen omdat de kaar er niet goed op paste. En iedere keer de aandrijving weer goed afstellen, want dat luistert nauw. Tot overmaat van ramp scheurde de aandrijfriem bij de verbindingskrammen. Wat nu, wie levert of heeft deze dingen nog? In eerste instantie geprobeerd ze te repareren, wat niet lang stand hield. Paul kon via Spierings in Rijkevoort nog aan een setje krammen komen. Daarmee konden we de riem repareren. Nu weer opbouwen en afstellen. Zo houd je werk!

Zaterdag 24 augustus de poppenspeler op de molen gehad. Hij wist de Rijkevoortse kinderen en menig volwassene leuk te vermaken met zijn act "de geldmolen" met Jan Klaasen en consorten. Het was er prima weer voor. Dus gezellig druk op het terras, waar we ook onze koopwaar hadden uitgestald en we zelfs nog wat klandizie hadden ook met het bezoek op de molen.
Zaterdag 14 september, monumentendag, was het matig tot slecht weer: nauwelijks bezoek. Zondagmiddag ook weer, tevens Rijkevoortse dag met de opening van het er tegenover gelegen vernieuwde dorpshuis, waar we acte de presence gegeven hebben. De oude peuterzaal is omgebouwd tot een bejaardensoos. Het was een gezellige drukte met beachvolleybal en rommelmarkt. Ook stond er een standje met onze meelverkoop. We kregen redelijk wat aanloop, 50 bezoekers.

Mari Goossens

De Heimolen te Sint-Hubert

Eind juni was weer het jaarlijkse "Muziek bij de molen" dat werd opgeluisterd door de Gries Köpkes, Engsele, Harmonie en De Heigalmers. Het was weer een leuke gezellige avond met een goede publieke belangstelling. Ook Harry Daverveld speelde even mee, alhoewel hij dit door zijn ziekte bijna niet meer kon. Minder leuk is dat Harry door zijn ziekte al geruime tijd de molen niet meer heeft kunnen bezoeken. Bij de Heimolen was het rustig deze zomer, wel af en toe bezoekers maar door het warme weer vertoefden ze liever aan het water en door het droge weer hoeft er ook minder gemaaid te worden het gras groeit amper. Dan kregen we een verzoek van poppenkastspeler Frank Peters uit Mill om zijn stuk op te mogen voeren. Op een zaterdagmiddag kwamen enkele kinderen naar de molen om het stuk de geldmolen te zien. We hadden wel meer kinderen verwacht, maar het was zeer geslaagd en ook op andere molens is dit stuk uitgevoerd. Buurtbewoner Geert Verstegen van de Brabantse Milieufederatie heeft het project opgepakt om het gebied bij de Heimolen te herinrichten. De gemeente, provincie en Brabants Landschap zullen hieraan meewerken. Hopelijk wordt de wildernis bij de molen weer een toonbaar landschap.

Ook de Heimolen staat in de vreugd i.v.m. het gouden huwelijk van Harry en Joke Daverveld op 12 september. I.v.m. de situatie van Harry wordt dit bescheiden thuis gevierd.

Walter Cornelissen

Muziek bij de molen in Sint-Hubert. Molenaar Harry Daverveld (2e van links) kon nog even meespelen.

De Rust na Arbeid te Ven-Zelderheide

"De Geldmolen" draait op de molen in Ven-Zelderheide. Op zaterdag 7 september heeft er, in de molen"Rust na Arbeid" in Ven Zelderheide, een poppenkastvoorstelling plaatsgevonden met de titel 'De Geldmolen'.
De voorstelling begon om 14.00 uur. De entree, € 2,00 per persoon, is voor het Malawi-project van Marieke Schouten bestemd. (Zie ook: http://mariekenaarmalawi-nl.webnode.nl/)
Deze spannende voorstelling is overigens geschikt voor iedereen die poppenkast leuk vindt. Waar gaat het in het kort over:
Tovenaar Wim Salabim heeft een geldmolen onder zijn bed verstopt. Met deze geldmolen kan hij goudstukken maken. De gierige baas van de poppenkast hoort van de heks Trullala waar de geldmolen is. Even later is de geldmolen verdwenen. Maar wie heeft hem gestolen? Is het Boris Boef, die op bezoek is bij Jan Klaassen, is het misschien de baas van de poppenkast of….??

Velen(40) kwamen dus op zaterdag 7 september kijken naar dit spannende avontuur. De Vense molen zelf was een half uur voor aanvang van de voorstelling geopend en na afloop van de voorstelling was eenieder vrij om een kijkje te nemen in de unieke prachtig gerestaureerde en werkende graanmolen "Rust na Arbeid" aan de Kleefseweg in het centrum van Ven Zelderheide.

Verder is alles goed, geen bijzondere incidenten.

Ludger Pauls

Toeschouwers bij de poppekastvoorstelling in Ven-Zelderheide

De Hamse Molen te Wanroij

De staat van het gevlucht is erg slecht. De wiggen vallen er uit, de roestvrijstalen nagels komen los en de kluften zijn erg verrot. Weldra zal het moment aangebroken zijn dat de molen stil komt te staan omdat het onverantwoord is te draaien. Dit omdat het niet meer verantwoord is om in het gevlucht te klimmen en omdat de kans reëel aanwezig is dat tijdens het draaien delen los komen.
Harrie Beijk heeft samen met Stefan de Groot (gemeente Sint Anthonis) het gevlucht bekeken en deelt de mening dat het gevlucht erg slecht is en dringend vervangen moet worden.

Om een aantal redenen willen wij Van Bussel stroomlijnneuzen met remkleppen laten aanbrengen. De Hamse molen heeft Van Busselstroomlijnneuzen gehad (deze zijn helaas 'weggerestaureerd').
Van Bussel stroomlijnneuzen zijn gebiedseigen en hebben een belangrijke rol gespeeld om het rendement van de windmolen te verhogen in een poging concurrentie te bieden aan de oprukkende motormaalderijen. De Hamse Molen geeft op deze manier een mooi beeld van de ontwikkeling van molens door de tijd. Monumentenzorg heeft geen bezwaar tegen het terugbrengen van de Van Bussel stroomlijnneuzen.
Een ander argument heeft ook met tijd te maken maar dan naar de toekomst toe. Op dit moment staat de molen redelijk vrij en heeft een goede biotoop. Er ligt echter al langere tijd een plan om tegenover de molen een industrieterrein aan te leggen. De uitvoering van dit plan begint concrete vormen aan te nemen met mogelijk grote gevolgen voor de windvang en turbulentie. Van Bussel stroomlijnneuzen zouden de gevolgen van dit industrieterrein op kunnen vangen en veilig draaien mogelijk maken. De relatief lage meerkosten van de Van Bussel stroomlijnneuzen ten opzichte van oud Hollandse ophekking zijn eenvoudig te verdedigen door de lagere onderhoudskosten.
Het uitvoeren van de Hamse Molen met Van Bussel stroomlijnneuzen kan dus een belangrijke bijdrage leveren om het monument in stand te houden tegen twee bedreigingen van de huidige tijd: belemmering van windvang en reduceren van budget voor monumenten.
Omdat het aanbrengen van Van Bussel stroomlijnneuzen een win-winsituatie is voor het monument, de gemeente en de toekomstige gebruiker van het bedrijventerrein is de keuze voor dit systeem eenvoudig en snel gemaakt, toch?

Jos Verberk

Molenbezoek in de regio

Ronde stenen bergmolen "Nooitgedacht" te Afferden
Openingstijden: vrijdagmiddag 13:00 tot 16:00 uur
Molenaar(s): Harrie Beijk; Harry Kaak en Frank Heeren
Telefoonnummer(s): resp. 0485-531910 en 0485-516619

Ronde stenen bergmolen "Martinus" te Beugen
Openingstijden: woensdag van 9:30 tot 12:30 uur
zaterdag van 9:30 tot 13:00 uur
Molenaar(s): Harm van Es, Ben Verheijen en Marko Sturm
Telefoonnummer(s): resp. 0485-578613 0485-313100 en 0485-573616

Ronde stenen bergmolen "Jan van Cuijk" te Cuijk
Openingstijden: zaterdag 9:30 tot 13:00 uur
Molenaar(s): Johan Reijnders en Stefan Willems
Telefoonnummer(s): resp. 06-55587288 en 06-29265501

Achtkante bergmolen "Bergzicht" te Gassel
Openingstijden: donderdag van 10:00 tot 15:00 uur
Molenaar(s): Jan van Haren en Jos van der Heyden
Telefoonnummer(s): 0485-516619 en 06-19499455

Ronde stenen bergmolen "De Reus" te Gennep
Openingstijden: woensdagmiddag van 13:00 tot 16:00 uur
Molenaar(s): Harry Kaak en Jan Coopmans
Telefoonnummer(s): resp. 0485-516619 en 0485-511760

Zeskante bergmolen "Mariamolen" te Haps
Openingstijden: zaterdag- of zondagmiddag van 15:00 tot 18:00 uur
Molenaar(s): Don Werts; Robbert en Sytske Verkerk
Telefoonnummer(s): resp. 0485-322460 en 0485-313647

Achtkante bergmolen "Gerarda" te Heijen
Openingstijden: zaterdagmiddag van 13:00 tot 16:00 uur
Molenaar(s): Harry Kaak en Frans Rademakers
Telefoonnummer(s): 0485-516619

Ronde stenen grondzeiler "Joannusmolen" te Heumen
Openingstijden: alleen op afspraak
Molenaar(s): Wim Thönissen
E-mail: info@joannusmolen.nl

Achtkante stellingmolen te Linden / Katwijk
Openingstijden: zaterdagmiddag van 13:30 tot 17:00 uur
Molenaar(s): Peter Simons en Rob Snel
Telefoonnummer(s): resp. 0485-313673 en 024-3582526

Ronde stenen bergmolen "De Korenbloem" te Mill
Openingstijden: niet geopend voor bezoek (in restauratie)
Molenaar(s): geen

Standerdmolen "Maasmolen" te Nederasselt
Openingstijden: zaterdagmiddag van 12:00 tot 17:00 uur
dinsdagmorgen van 9:00 tot 12:00 uur
Molenaar(s): Frans Heessen en Rob Snel
Telefoonnummer(s): resp. 024-6961217 en 024-3582526

Ronde stenen bergmolen "De Vooruitgang" te Oeffelt
Openingstijden: zaterdagmorgen van 10:00 tot 13:00 uur (winter) of 9:00 tot 12:00 uur (zomer)
Molenaar(s): Theo van Bergen en John Houben
Telefoonnummer(s): resp. 0485-361718 en 0485-320994

Standerdmolen "De Korenbloem" te Oploo
Watermolen te Oploo
Openingstijden: zaterdagmorgen van 09:00 tot 12:00 uur
Molenaar(s): Jan van Riet
Telefoonnummer(s): 0485-383551

"De Bovenste Plasmolen" te Plasmolen
Openingstijden: iedere tweede zondag van de maand van 11:00 tot 16:00 uur (van mei tot en met oktober)
Molenaar(s): Karel Siebers en Peter Pouwels
Telefoonnummer(s): resp. 024-6963357 en 024-3974266

Ronde stenen stellingmolen "Luctor et Emergo" te Rijkevoort
Openingstijden: dinsdagmiddag van 13:00 tot 16:00 uur
zaterdagmiddag van 13:00 tot 17:00 uur
Molenaar(s): Mari Goossens, Paul Verheijen en Petro Boon
Telefoonnummer(s): 0485-573815

Ronde stenen bergmolen "De Heimolen" te Sint-Hubert
Openingstijden: zaterdagmiddag van 14:00 tot 17:00 uur
Molenaar(s): Harry Daverveld en Walter Cornelissen
Telefoonnummer(s): 0485-453353 en 0485-478818

Ronde stenen bergmolen "Rust na Arbeid" te Ven-Zelderheide
Openingstijden: zaterdagmiddag van 13:00 tot 17:00 uur
Molenaar(s): Ludger Pauls
Telefoonnummer(s): 0485-515789

Standerdmolen "De Hamse Molen" te Wanroij
Openingstijden: zaterdag van 10:00 tot 14:00 uur
Molenaar(s): Jan Selten en Jos Verberk
Telefoonnummer(s): resp. 0485-452587 en 0485-578243

N.B. De openingstijden zijn slechts een indicatie. In sommige gevallen is/zijn de molenaar(s) niet of op een ander tijdstip aanwezig. Wilt u zeker zijn van een bezoek aan de molen, dan adviseren wij u telefonisch contact op te nemen met de desbetreffende molenaar(s).

www.boladviseurs.nl

bol

- Accountancy
- Fiscaal
- Juridisch
- Corporate Finance
- Internationaal
- HRM

BEIJK

molenmakers

boutrestaurateurs

Beijk Molenbouw BV
Rimpelt 15a, 5851 EK AFFERDEN
tel. 0485-531910, fax 0485-532305
www.beijk.biz

MOLENSTEENMAKERIJ

HANS TITULAER

voorheen
HEINRICH VAN HEES

Voor de beste kunstmaalstenen als ook blauwe basaltlavamaalstenen.
Tevens wrijfstenen, kweernen (romeins model)
demonstratiestenen (doorsnede: 10, 15 of 20 cm.)
en huishoudmolens.
Zeer snel en vakkundig scherpen van uw molenstenen en
maaltechnische adviezen.
www.molenstenen.nl
Werkplaats: Rijksweg 146 6586 AB Plasmolen, Nederland
Telefoon: 024-696 36 54 / Fax: 024-696 36 57
GSM: 0653667686 / E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

Als je vooruit wilt in de veehouderij, kom dan eens met Hendrix praten.

Natuurlijk moet uw voerleverancier verstand hebben van voer. Maar hij moet ook met verstand van zaken kunnen meepraten over huisvesting, gezondheid, bedrijfsontwikkeling en milieu. Want uw bedrijfsresultaten hangen van veel meer af dan van voer alleen.
De Legpluimveegroep durft verder te kijken dan het voer dat zij leveren. Zij hebben een praktische kijk op hoe je een boerenbedrijf gezond kunt houden, nu én in de toekomst. Dat wordt des te belangrijker nu het er steeds meer om draait om de kosten te beheersen.

Hendrix

Legpluimveegroep
Hoofdstraat 4
6598 AD Heijen
telefoon 0485-490777

a nutreco company

Powered by HAVENS Since 1845

Voor ieder dier het juiste voer!
www.havens.nl

Meer informatie?
Tel.: (0478) 638 238
info@havens.nl